

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ОСНОВИ СІМЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма «Соціальна педагогіка»

Спеціальність І 11 Дитячі та молодіжні служби

Галузь знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Основи сімейної педагогіки
Викладач	Сабат Наталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Контактний телефон викладача	+380986702613
Е-mail викладача	nataliia.sabat@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний / заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	очні консультації: згідно розкладу консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни «Основи сімейної педагогіки» є основні концепції, принципи та методи сімейного виховання, роль батьків у розвитку дитини, взаємодія сім'ї та освітніх установ. Дисципліна спрямована на формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок щодо виховання дітей у сім'ї.

Студенти вивчають вікові та психологічні особливості дітей, методи налагодження ефективної комунікації між батьками і дітьми, питання виховання в умовах сучасних соціокультурних викликів. Особлива увага приділяється профілактиці конфліктів у сім'ї, ролі сімейних традицій і цінностей, а також підтримці гармонійного розвитку дитини.

У результаті вивчення дисципліни студенти здобудуть навички аналізу та розв'язання педагогічних ситуацій у сім'ї, оволодіють сучасними підходами до виховання, зможуть застосовувати отримані знання на практиці у професійній діяльності та особистому житті.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу: формування у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти знань про сутність, закономірності, зміст і методи виховання, освіти, навчання, розвитку дитини у сім'ї та вплив сімейного виховання на становлення особистості.

Завдання курсу:

- вивчення основних понять, принципів і методів сімейної педагогіки;
- формування навичок аналізу історичних і сучасних підходів до виховання дітей у сім'ї;
- дослідження впливу сім'ї на фізичний, емоційний, інтелектуальний і

соціальний розвиток дитини;

- визначення основних функцій сім'ї у вихованні дітей;
- опанування методами ефективної комунікації між батьками і дітьми;
- вироблення стратегії розв'язання конфліктних ситуацій у сім'ї;
- навчання методам формування дисципліни та відповідальності у дітей;
- формування педагогічної культури батьків;
- ознайомлення з віковими та психологічними особливостями розвитку дітей;
- формування умінь підбирати ефективні методи виховання на кожному віковому етапі розвитку дитини;
- аналіз сучасних викликів сімейного виховання;
- розвиток навичок співпраці соціального педагога з сім'єю, громадою, освітньо-виховними інституціями.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Спеціальні компетентності:

СК 12. Здатність ініціювати соціальні зміни, які сприяють адаптації та соціалізації дітей та молоді у сучасному суспільстві.

СК 17. Здатність виявляти і залучати ресурси інших фахівців, соціальних інститутів, державних та приватних установ та організацій для виконання завдань професійної діяльності.

СК 18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у соціальній сфері.

СК 19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності.

СК 20. Здатність до сприяння соціального захисту дітей, надання підтримки їх сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

СК 24. Здатність забезпечувати інклюзивні процеси, виявляти особливості та шляхи покращення життєдіяльності дітей та молоді з особливостями психофізичного розвитку й інвалідністю у соціальному середовищі.

Програмні результати навчання:

РН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з дітьми та молоддю, іншими фахівцями на ґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів фахової діяльності.

РН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

РН 25. Здатність виявляти та розвивати здібності, креативний потенціал дітей і молоді, підтримувати їх творчий розвиток, сприяти успішній соціалізації, професійному самовизначенню.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 / 4
семінарські заняття	18 / 6
самостійна робота	60 / 80

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
ІІІ	І 11 Дитячі та молодіжні служби	другий	нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Структура й типи сучасної сім'ї.	2	2	10/12
Тема 2. Функції та характерні риси української родини.	2	2	10/12
Тема 3. Філософія та етика родинних взаємин. Українська народна дидактика.	2	2	10/14
Тема 4. Теоретичні та методологічні основи родинного виховання.	2/2	4/2	10/14
Тема 5. Провідні напрями родинного виховання.	2	4/2	10/14
Тема 6. Формування готовності молоді до виконання материнських і батьківських функцій.	2/2	4/2	10/14
ЗАГ.:	12/4	18/6	60/80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Згідно Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в університеті https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf Вид контролю – екзамен.
---	--

	Максимальна оцінка – 100 балів, з них: 25 балів за поточне оцінювання; 15 балів – за контрольну роботу; 10 балів – за самостійну роботу; 50 балів за екзамен. По завершенні теоретичного навчання середнє арифметичне усіх отриманих у 5-бальній шкалі оцінок на практичних заняттях множиться на ваговий коефіцієнт 5, відповідно – максимальний бал за усі отриманні заняття у підсумку може скласти 25 балів.
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмових завдань, поданих до планів семінарських занять, є обов'язковим складником підготовки до заняття і оцінюються додатково. Письмові роботи повинні виконуватися самостійно й перевірятись під час практичного заняття. Здобувачі вищої освіти виконують контрольну роботу у формі тестування, яке розміщене на сайті дистанційного навчання https://d-learn.pnu.edu.ua (для денної – на занятті, для заочної – за 10 днів до початку сесії).
Семінарські заняття	Семінарські та практичні заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з курсу, комунікації відповідно до сформульованих завдань, складання презентацій та творчих завдань. Попередня підготовка до розгляду питань, активна участь під час обговорення, обов'язкове виконання усіх завдань. Оцінка за такі заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Обов'язкова присутність на заняттях. Активність упродовж семестру, відвідування або відпрацювання усіх семінарських занять упродовж двох тижнів з моменту пропуску заняття або отримання незадовільної оцінки на занятті. Оцінки за поточне тестування, відповіді на семінарських заняттях, виконання контрольної роботи та завдань на самостійне опрацювання.
Підсумковий контроль	Екзамен у формі тестування за 100-бальною шкалою.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: виконуються з використання цифрових технологій та з посиланнями на джерела (з урахуванням вимог до виду роботи).

Академічна доброчесність: Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf>

– сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Студент повинен неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти, інших видів політики, передбачених нормативними документами, що регулюють освітній процес у ЗВО.

Студенти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Під час виконання письмових завдань слід надавати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

У випадку порушення норм академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Відвідування занять: Обов'язкове. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Неформальна освіта: Згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Зараховуються результати неформальної освіти згідно з кількістю годин та тем, які повинні відображати матеріал семінарських занять. Наприклад, 2 години, які були отримані в результаті неформальної освіти, зараховуються як одне семінарське заняття з відповідної теми.

Обов'язковою умовою визнання результатів неформального навчання здобувача в рамках вибіркової складової освітньої програми є відповідність

цих результатів рівню освіти, на якому реалізується освітня програма.

Рекомендовані платформи:

українська освітня платформа [Prometheus](#);

безкоштовна освітня платформа [Khan Academy](#);

українська студія онлайн-освіти [EdEra](#);

онлайн-платформа [Coursera](#).

8. Рекомендована література

Базова

1. Алексєєнко Т. Ф. Сімейне виховання: концептуалізація ідей теорії і практики : монографія. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. 437 с.
2. Капська А., Пеша І. та ін. Технології соціально-педагогічної роботи з сім'ями : навч.-метод. посіб. Київ : Видавничий дім «Слово», 2015. 328 с.
3. Маценко Л. М. Педагогіка сімейного виховання : підручн. 3-тє вид., доп., перероб. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 376 с.
4. Олексюк О. Є. Сімейна педагогіка : навч. посіб. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 248 с.
5. Сімейна педагогіка : навч.-метод. посібник. Вид. 2-е, доп., перероб. / уклад. Н. А. Дудник, В. С. Кривда. Умань, 2021. 148 с.
6. Товкач І. Є. Хочу бути мамою, хочу бути татом : навч.-метод. посіб. Київ : Видавничий дім «Слово», 2016. 368 с.
7. Усвідомлене батьківство під час війни. Покроковий посібник на шляху до батьківства у сім'ях військових. Google.Drive. URL: <https://drive.google.com/file/d/1VHpwBUm5yj5OYCn7i7BArb2foJd6J92x/view>
8. Ярощук Л. Теорія та методика виховання : навч. посіб. Бердянськ, 2019. 400 с.
9. Яцина О. Трансформації практик шлюбно-сімейного партнерства та батьківства: постмодерні реалії : монографія. Ужгород : Карпати, 2018. 280 с.

Додаткова

10. Белоліпцев В. Вплив повномасштабної війни в Україні на рівень відповідального батьківства в сім'ях: аналіз, механізми впливу. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. Вип. 1 (12). С. 284–290. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305405](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305405)
11. Відповідальне батьківство ХХІ століття : зб. наук. праць за матер. ІІІ науково-методичного онлайн-семінару з міжнародною участю (Київ, Полтава, 28 вересня 2023 р.) / за ред. Л. О. Данильчук. Київ : в-тво МАУП; Полтава в-тво ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2023. 198 с.
12. Колбіна Л. А., Паскаль О. В. Підготовка студентської молоді до сімейного життя. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 34. Том 2. С. 75–

13. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 324 с.
14. Левченко Н. Феномен відповідального батьківства як об'єкт соціальної роботи. *Ввічливість. Humanitas.* 2022. Вип. 4. С. 30–36. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.4.5>
15. Полехіна В. Працевлаштування молоді як передумова створення сім'ї у скандинавських країнах. *Соціальна робота та соціальна освіта.* 2024. Вип. 1 (12). С. 165–174. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305314](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305314)
16. Полехіна В., Чвертко Л. Урядові ініціативи скандинавських країн щодо соціально-економічної підготовки молоді до сімейного життя: шведський досвід. *Соціальна робота та соціальна освіта.* 2024. Вип. 2 (13). С. 211–219. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(13\).2024.316808](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(13).2024.316808)
17. Родинне виховання: сучасні підходи / упорядники: Т. Вороніна, О. Мельник. Київ : Шкільний світ, 2010. 112 с.
18. Руденко Т., Потіщук О. Сімейне виховання та стратегії державної сімейної політики в сучасній Україні. *Соціальна робота та соціальна освіта.* 2024. Вип. 1 (12). С. 35–41. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305091](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305091)
19. Сімейна педагогіка: Хрестоматія. Том I / Упор.: В. Л. Федяєва. Херсон : Видавництво ХДУ, 2007. 298 с. <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/4866/62.pdf;jsessionid=7493AB1262DDB5B7C258483800C13DDE?sequence=1>
20. Тикоть О. Нетворкінг: соцмережі для просвіти батьків. *Палітра педагога.* 2017. № 3. С. 22–24.
21. Шаповалова О. В. Роль сім'ї у дошкільній освіті: теорія і практика : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / О. В. Шаповалова. Суми : редакційно-видавничий відділ СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 225 с.
22. Щербакова К. Й., Григоренко Г. І. У сім'ї росте дитина. Київ : Неопалима купина, 2006. 240 с.
23. Щербань П. М. Пам'ятай ім'я своє: Заповіді сімейної педагогіки : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2006. 192 с.

Викладач _____ Наталія САБАТ, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи